

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Lupa- ja valvontavirasto kannattaa ehdotusta, jonka mukaan pykälään lisättäisiin velvollisuus lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti. Tarkennus on tarpeellinen ja mahdollistaa myös lajittelun valvonnan.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin erilliskerätyn jätteen toimittamisesta käsittelyyn. Tarkennus on kannatettava ja jätelain etusijajärjestyksen toteuttamiseksi tarpeellinen, sillä yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa, että jätelain 47 §:n mukaan tuottajalla on ensisijainen oikeus vastuulleen kuuluvan jätehuollon järjestämiseksi. Tuottajavastuun piiriin kuuluva jäte on ensisijaisesti toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Tuottajavastuujärjestelmän tehokas täytäntöönpano edellyttää, että tuottajalle taataan mahdollisuus jätehuollon järjestämiseen. Lainsäädäntö ei saa johtaa tilanteeseen, jossa tuottaja ei voi huolehtia tehokkaasti sille kuuluvista velvoitteistaan. Ehdotetun momentin soveltamisalaa ei ole rajattu eli se koskisi myös tuottajan vastuulle kuuluvaa jätehuoltoa. Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että myös tuottajien järjestämä jätehuolto toteutuu ehdotuksen ja etusijajärjestyksen mukaisesti. Tuottajavastuun tilastoinnin (ja sitovien keräys-, kierrätys-, ja hyödyntämistavoitteiden) kannalta on olennaista, että kaikki kerätty tuottajavastuun piiriin kuuluva jäte myös päättyy tuottajien järjestelmään ja siten tilastoihin.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

Ehdotuksen mukaan laissa kiellettäisiin kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen kerääminen energijätteenä. Kielto koskisi yhdyskunta- ja pakkausjätteen sekä rakennus- ja purkujätteen keräämistä energiana hyödyntämistä varten, ei siis jätteen hyödyntämistä energiana ylipäätään. Lupa- ja valvontavirasto kannattaa esitettyä kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen energijätteenä keräämisen kieltoa. Energijätteen keräyskielto yhdessä jätelain 15 §:ään esitetyn jätteiden lajitteluvollisuuden

kanssa voisi nostaa yhdyskuntajätteen kierrätysastetta ja on siten tarpeen EU:n kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Jätelaki jo nykyisellään edellyttää etusijajärjestyksen mukaisesti kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun kelpaavan jätteen osoittamista em. käsittelyihin eikä siten tällaisten jätteiden keräämiselle energiajätteenä ole nykyäänkään perustetta. Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että jätehuollon toimivuus turvataan riittävällä tiedotuksella ja säätämällä tarvittava siirtymäaika.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Säännös velvoittaisi asunto-osakeyhtiötä jakamaan asukkaille kunnalta tai kunnalliselta jätelaitokselta saatavaa neuvontamateriaalia jätteiden lajittelusta. Muutos on kannatettava lisäys lajittelua koskevan ohjeistuksen lisäämiseksi.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Ehdotetun pykälän veloitteet kohdistuisivat jätehuollon palveluita tarjoaviin yrityksiin ja yhteisöihin. Pykälä varmistaisi esimerkiksi sen, että jätteen haltijoille ei tarjottaisi palvelua, joka ei täytä erilliskeräysvaatimuksia. Vaikka erilliskeräysveloitteiden vastainen keräys on jo nykyisen lain vastainen, Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä ja tarpeellisena selvennyksenä sitä, että jatkossa valvontaviranomaisella olisi ehdotetun 21 b §:n nojalla oikeus puuttua voimassa olevien säännösten tai määräysten vastaisia jätehuoltopalveluja tarjoavien yritysten tai yhteisöjen toimintaan.

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Pykälään ehdotetaan täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on lisätä kuluttajien tietoisuutta lain 56 §:n mukaisesta mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon sekä tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että tarkennus jakelijan tiedottamisvelvollisuuteen on tarpeellinen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun erilliskeräyksen lisäämiseksi. Lupa- ja valvontavirasto haluaa tuoda esille, että sähkö- ja elektroniikkalaiteromun tiedottamista koskevia veloituksia voitaisiin täsmentää myös tuottajayhteisöjen osalta. Esimerkiksi kiertotalouslaki työryhmän mietinnössä on ehdotettu, että tuottajayhteisön olisi julkaistava yleisessä tietoverkossa kaikkien tuottajayhteisön järjestämien vastaanottopisteiden lisäksi jakelijoiden vastaanottopisteet. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että jakelijoiden vastaanottopisteiden lisääminen yleiseen tietoverkkoon lisäisi tietoisuutta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun palautusmahdollisuuksista, helpottaisi lähimmän palautuspisteen löytämistä ja edistäisi näin ollen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun erilliskeräystä. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto haluaa tuoda esille, että vastaanottopisteiden saavutettavuuden ja tietoisuuden lisäksi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysasteeseen vaikuttavat monet muutkin tekijät, ja on tärkeää, että mahdollisuuksia lainsäädäntömuutoksiin sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysasteen parantamiseksi tarkastellaan myös laajemmin esimerkiksi kiertotalouslain valmistelun yhteydessä.

Ehdotetun 57 §:n perusteluissa on esitetty, että jakelijan tiedottamisvelvollisuus koskisi myös etäkauppiasta. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että jätelain 57 §:n mukaisen tiedotusvelvollisuuden tulee koskea niitä toimijoita, joita koskee jätelain 56 §:n mukainen tai akkuasetuksen 62 artiklan

mukainen velvollisuus ottaa vastaan käytöstä poistettuja tuotteita. Jätelain 56 §:n 1 momentin mukaan tuotteen jakelijan on myyntipisteessään otettava haltijalta maksutta vastaan tiettyjä käytöstä poistettuja tuotteita eli jätelain 56 §:n 1 momentin mukainen velvoite rajoittuu jakelijoihin, joilla on myyntipiste. Akkuasetuksen 62 artiklan 4 kohdan mukaisia velvoitteita sovelletaan jakelijoihin, jotka toimittavat akkuja ja paristoja loppukäyttäjille etäsopimuksin Suomen sisällä. Tällaiset toimijat ovat siis jakelijoita eikä etäkauppiaita, eikä ehdotettua 57 §:ää siten tule soveltaa etäkauppiasiin.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Muutokset kohdistuisivat kunnan järjestämään neuvontaan ja tiedotukseen. Vastaavia muutoksia ei olla osoittamassa tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuuteen, josta säädetään jätelain 51 §:ssä (ei 118 §:ssä, kuten perusteluissa on esitetty). Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että myös tuottajavastuun alaisten tuotteiden uudelleenkäyttöä edistetään ja neuvontaan ja tiedotukseen varataan riittävä rahoitus.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Lupa- ja valvontavirasto kannattaa jätelain 100 §:n täydentämistä siten, että keräystoimintaa koskevaan ilmoitusvelvollisuuteen lisätään täsmällisemmät vaatimukset ilmoituksen sisällöstä. Täydennys on perusteltu tuottajavastuun tehokkaamman toteuttamisen ja viranomaisvalvonnan selkeyttämisen kannalta. Ehdotettu täydennys parantaa viranomaisten mahdollisuuksia arvioida keräystoiminnan lainmukaisuutta ja edistää tuottajavastuun yhdenmukaista toteutumista. Lisäksi ehdotus edistää tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden päätymistä viralliseen järjestelmään, tilastoihin sekä asianmukaiseen käsittelyyn.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että pykälässä tulisi viitata akkuasetuksen 62 artiklan 3 kohdan lisäksi jätelain 56 §:ään.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan ehdotettu muutos vastaa nykyistä käytäntöä. Lain tarkistaminen ehdotetulla tavalla on tarpeen.

122 §. Tiedonsaantioikeus

Lupa- ja valvontavirastolla olisi jatkossa oikeus saada tietoja, jotka ovat tarpeellisia 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymisvelvollisuuden valvomiseksi. Tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen muutos on tarpeen tuottajavastuun toteutumisen valvomiseksi. Kuten esityksessäkin on todettu, niin sanottu vapaamatkustus on tuottajavastuun toteutumisen kannalta merkittävä ongelma, koska laittomasti toimivien yritysten tuotteiden jätehuolto jää lakia noudattavien yritysten maksettavaksi. Laajennettu tiedonsaantioikeus on tarpeen valvonnan tehostamiseksi.

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

Voimaantulosäännös

Lupa- ja valvontavirasto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksessa ei esitetä erillistä siirtymäsäännöstä 15 c §:ssä säädettävälle energiajätteen keräyskiellolle. Energiajätteen keräyskiellolla voi olla vaikutusta jätehuoltotoimijoiden toimintaan, käytäntöihin, keräysjärjestelmiin, sopimuksiin ja mahdollisesti myös kuntien jätehuoltomääräyksiin. Siirtymäaika voitaisiin harkita jätehuollon toimivuuden turvaamiseksi.

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Ehdotuksen mukaan Lupa- ja valvontavirastolla olisi jatkossa oikeus saada pyynnöstä harmaan talouden selvitysyksiköltä velvoitteidenhoitoselvitys jätelain 62 §:n valvomiseksi. Ehdotus on kannatettava ja tarpeellinen valvonnan tehostamiseksi.

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

Harmaan talouden selvitysyksikkö voi laatia velvoitteidenhoitoselvityksen Suomessa toimivista tuottajista. Selvitys voidaan laatia organisaatioista, joita ovat yritys- ja yhteisötietolain 3 §:ssä mainitut rekisteröitävät yksiköt. Lupa- ja valvontavirasto tuo esille, että etämyynnin ja halpatuonnin voimakas kasvu lisää myös tuottajavastuun vapaamatkustajaongelmaa. Etämyyjien tehokkaan valvonnan kannalta olennaista olisi mahdollistaa viranomaisen paremmat tiedonsaantioikeudet verkkoalustan ylläpitäjiltä (esim. alustalla myyvien etämyyjien tiedot, markkinoille lasketut määrät ym.). Toimenpide on mainittu halpatuontiin liittyvien ongelmien ratkaisuja pohtineen työryhmän raportin ratkaisussa yhtenä EU-tason toimenä. Lupa- ja valvontavirasto esittää, että työryhmän esittämän tiedonsaantioikeuden säätämistä tarkastellaan tulevan kiertotalouslain valmistelun yhteydessä.

Varis Ilona

Lupa- ja valvontavirasto - Ympäristöosasto, Kiertotalousyksikkö